

[Erik B. Smith]

Jeg må sige, at på baggrund af den diskussion, der har været indtil nu, må vi begære en ny udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling, så vi kan få klargjort dette spørgsmål fuldstændigt, og så vi også kan sikre os, at man spørger landets kommuner: hvad er jeres praksis på dette område?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 om en ny affattelse af lovforslagets tekst
forkastedes, idet 63 stemte for, 68 imod.

Ændringsforslag nr. 2 om en ny affattelse af lovforslagets tekst og lovforslagets tekst, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Anden behandling af lovforslag nr. L 106:

Forslag til lov om ændring af lov om det civile beredskab. (Det civile beredskab i kommuner og amtskommuner).

(Fremsat 12/12 84. Første behandling 17/1 85. Betænkning 25/4 85).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet 2 ændringsforslag.

Ændringsforslag

Af Anne Grete Holmsgård (VS) og Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Til § 1

Underændringsforslag

til ændringsforslag nr. 1 i udvalgets betænkning

1) I den under ændringsforslag nr. 1 i udvalgets betænkning foreslåede affattelse af § 3 a udgår i stk. 1, 2 og 3 »eller truende udsigt til krig«.

2) I den under nr. 5 foreslåede affattelse af § 3 b udgår stk. 1, og i stedet indsættes:

»Offentligt ansatte og ansatte i koncessionerede selskaber skal – medmindre vedkommende afgiver en erklæring om, at det strider mod den pågældendes samvittighed – udføre de civile beredskabsopgaver, som pålægges vedkommende.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Forslagsstillerne er imod § 3 a i det hele taget, da vi finder det uacceptabelt med regler, der betyder, at de valgte kommunalbestyrelsesmedlemmer kan sættes fra bestillingen.

Da der imidlertid ikke er udsigt til, at der kan samles flertal for at fjerne § 3 a helt, mener vi, at det i det mindste må være muligt at samle et flertal for, at paragraffen *ikke* kan anvendes i den udefinerede grå zone, der i ændringsforslaget er betegnet som »truende udsigt til krig«. En grå zone, der ene og alene vil blive defineret af militære efterretningskilder.

Bestemmelsen bliver imidlertid ikke mindre udemokratisk af, at man eventuelt foretager en politisk beslutning om, at nu befinder landet sig i en situation, der kan betegnes med begrebet »truende udsigt til krig«. Det ændrer nemlig ikke ved, at bestemmelsen er skræddersyet til en situation, hvor det danske militær, politi m.fl. – eller et eller flere allierede lande – ønsker internering af danske borgere, herunder kommunalbestyrelsesmedlemmer, eller ønsker politiske modstanderes indflydelse stækket ved at forhindre deres deltagelse i det kommunale selvstyre.

Man kan naturligvis indvende, at historien har vist, at den slags skandaløse tiltag alligevel vil kunne gennemføres (interneringen af danske kommunister under 2. verdenskrig og den efterfølgende legalisering heraf i folketinget). En sådan mulighed for senere udemokratisk handlen kan imidlertid aldrig retfærdiggøre, at man her og nu vedtager en bestemmelse, der er skræddersyet til at sætte de folkevalgte ud af spillet gennem internering m.v.

Til nr. 2

Ændringsforslaget medfører, at offentligt ansatte ikke kan pålægges civile beredskabsopgaver, hvis det strider mod den pågældendes samvittighed. Forslaget er dermed en parallel til, at det siden slutningen af 60'erne har været muligt for værnepligtige at nægte civilforsvarstjeneste af samvittighedsgrunde.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Henning Rasmussen (S):

Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger om nogle af de ændringsforslag, der er stillet.

Først om indenrigsministerens ændringsforslag, der går ud på, at det fastsættes i loven, hvem der har ansvaret i de helt ekstraordinære situationer, hvor det kommunale råd undtagelsesvis ikke kan samles.

Det er et forslag, vi har henstillet til ministeren om at få fremsat, og det har vi gjort ud fra den betragtning, at vi mener, det er nødvendigt, at vi i fredstid tager stilling til, hvordan vort demokratiske system kan fungere videre under de helt ekstraordinære forhold, der kan forekomme, og vi mener altså ikke, at det er tilstrækkeligt, at det fremgår af en indenrigsministeriel bekendtgørelse.

Vi mener i alt fald, at selve hovedreglen må være fastsat i loven, den hovedregel, at det skal være en ganske klar forudsætning, at det er umuligt at samle kommunalbestyrelsen eller amtsrådet, og at det dernæst, hvis det er umuligt at samle kommunalbestyrelsen, er økonomiudvalget, der jo består af folkevalgte, eller i den helt kritiske situation borgmesteren som den øverste folkevalgte, der har den nødvendige kompetence – jeg understreger: den nødvendige kompetence. Vi synes, det er rigtigst, at det er en folketingsbeslutning, at sådan skal situationen klares i de helt undtagelsesvis tilfælde, hvor de normale funktioner ikke kan gå videre – for en tid i alt fald.

Så vil jeg gerne sige om VS' og SFs ændringsforslag, der går ud på, at det i indenrigsministerens ændringsforslag skal sløjfes, at det også kan forekomme i tilfælde, hvor

der er truende udsigt til krig, at vi ikke fuldstændig kan udelukke, at det i en situation, hvor der ikke er krig i landet, men truende udsigt til det, kan ske, at et kommunalt råd ikke kan samles. Vi kan ikke udelukke, at der kan forekomme afspærringer i en situation, der ikke kan karakteriseres som en krigssituation, men som et alvorligt optræk til en krigssituation, hvor det konkret ikke er muligt at samle et kommunalt råd, og derfor mener vi, det må være rigtigt trods alt, at den bestemmelse står, sådan som den er forelået af indenrigsministeren.

Til sidst vil jeg gerne understrege i anledning af udtalelser til pressen fra forskellige medlemmer af folketinget, at det naturligvis på ingen måde er hensigten at organisere et system, hvorved man sætter folkestyret ud af kraft. Hensigten med ændringsforslaget er naturligvis at præcisere, hvordan folkestyret, det demokratiske styre, bedst muligt kan overleve i en helt ekstraordinær situation. Det er det, der lovgives for.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg skal begynde med at sige, at socialistisk folkeparti deler den bekymring, som VS udtrykker med hensyn til det, der ligger i bemærkningen om truende udsigt til krig, og faren for misbrug i forbindelse med dette udtryk.

Vi har stillet et ændringsforslag til lovens § 3 b. Vi finder det meget mærkeligt, at man nu kan pålægge offentligt ansatte og ansatte i koncessionerede selskaber at udføre civile beredskabsopgaver, specielt på baggrund af, at værnepligtige i næsten 20 år har haft mulighed for at nægte at gøre tjeneste af samvittighedsgrunde, en mulighed, der heldigvis fortsat eksisterer. Derfor mener vi, det er urimeligt, at nogle mennesker, som har mulighed for at nægte at deltage i militæret, skal kunne pålægges at udføre sådanne opgaver, når de ansættes i det offentlige, og derfor har vi stillet dette ændringsforslag.

Ole Vig Jensen (RV):

Det radikale venstre kan støtte indenrigsministerens ændringsforslag. Vi finder det rigtigt, at det nu er præciseret, at det står i loven, under hvilke forhold og på hvilke betingelser der kan indføres et nød styre i kom-munerne. Vi lægger vægt på, at der netop

[Ole Vig Jensen]

står, at det er, når det er umuligt at samle kommunalbestyrelsesmedlemmerne, subsidiært økonomiudvalget, at beføjelserne ligger et andet sted, sådan at der kan handles. Men det er afgørende, at det er præciseret, at det er, når det er umuligt. Det er altså også medlemmerne selv, der er i stand til at være med til at vurdere, om det er muligt at komme frem til et møde om det, det måtte være nødvendigt at holde møde om.

Vi kan af den grund ikke støtte ændringsforslagene fra SF og VS, og det gælder også ændringsforslaget, der går ud på, at offentligt ansatte skulle kunne fritages, hvis deres samvittighed byder dem at sige nej til foranstaltninger, der er nødvendige inden for det civile beredskab. Vi mener ikke, man kan sammenlignende værnepligtige med folk, som er ansat i en kommunal forvaltning.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg må sige, at jeg synes afgjort ikke, at § 3 a i forslaget om civilt beredskab er blevet mere spiseligt af, at der er stillet et ændringsforslag af indenrigsministeren, og slet ikke af, at det har fået tilslutning fra et flertal i udvalget.

Jeg begriber det simpelt hen ikke. Hvor der tidligere var en almindelig adgang for indenrigsministeren til at fastsætte regler for kommunernes styrelse under krig eller truende udsigt til krig, er det nu simpelt hen sat ind formaliseret som lovtekst, at hvis det er umuligt at samle en kommunalbestyrelse, er det økonomiudvalget, der overtager det, og hvis man ikke kan samle økonomiudvalget, er det borgmesteren. Jeg kan simpelt hen ikke se noget mere tæt på, at man simpelt hen sætter de folkevalgte repræsentanter i kommunalbestyrelserne ud af kraft, og det finder jeg simpelt hen rystende at man kan få et flertal herinde til at gå ind for.

Jeg fatter hverken hr. Henning Rasmussens eller hr. Ole Vig Jensens begrundelse. Hr. Henning Rasmussen sagde, at det var hovedreglen, at det skulle være umuligt at samle de folkevalgte. Ja tak, men hvem skal kontrollere, at det er hovedreglen? Der er faktisk ikke andre end kommunalbestyrelsen eller borgmesteren selv til at kontrollere det. Man skal virkelig have en meget solid tro på det demokratiske sindelag for at turde vedtage en sådan regel, der betyder, at man kan

sætte de folkevalgte i kommunerne ud af kraft. Den tro har jeg ikke, og jeg har den i hvert tilfælde slet ikke i øjeblikket, hvor vi sidder og diskuterer situationen under anden verdenskrig. Herregud, det er ikke mere end 42, 43, 44 år siden, folketinget vedtog og oven i købet efterfølgende legitimerede interneringen af danske kommunister, efter at den danske statsmagt eller rettere sagt politiet, nemlig afdeling E på Københavns politigård, havde udleveret en liste over ikke bare de kommunister, som tyskerne bad om, men tre gange så mange, og bagefter vedtog de folkevalgte, at man oven i købet ville legitimere det og lovgive om det herinde. Jeg kan simpelt hen ikke forstå, at de radikale og socialdemokraterne husker deres historie så dårligt, at de tør begive sig ind på at lave regler i den civile beredskabslov, der betyder, at man simpelt hen kan sætte de folkevalgte ud af spillet.

Hr. Henning Rasmussen sagde, at socialdemokratiet ikke helt ville udelukke, at der kunne komme en situation, hvor det var nødvendigt, at enten økonomiudvalget eller borgmesteren selv handlede selvstændigt, og så nævnte han et eksempel med en afspærring, der gjorde, at folk ikke kunne komme til stede. Hvad er det for en afspærring, der betyder, at folk, der er valgt, ikke kan komme til stede i de kommunale forsamlinger? Hvad er det for en situation, hvor de ikke kan komme igennem? Hvem er det, der vil forhindre dem i at komme igennem? Er det det danske politi, der siger, at de ikke må komme igennem? Er det det danske militær? Er det de NATO-allierede styrker, som står i Jylland, der har retten til at sige, at de ikke kan komme igennem den afspærring? Hvem er det, der har retten til det, og hvor i vore love står der, at man har ret til at holde folkevalgte tilbage fra at møde i kommunalbestyrelsen? Jeg vil meget gerne have at vide, hvor det står. Eller er forudsætningen for dette simpelt hen, at man accepterer, at forskellige myndigheder kan afholde kommunalbestyrelsesmedlemmer fra at komme til møde i kommunalbestyrelsen? Det vil jeg meget gerne have at vide af socialdemokraterne.

Jeg vil også meget gerne have et klarere svar fra de radikale på, hvorfor de ikke kan stemme for dette ændringsforslag. Det er i mine øjne indlysende klart, at en regel som

[Anne Grete Holmsgård]

denne er skræddersyet til en situation, hvor nogle i kommunalbestyrelsen, måske et flertal, men formentlig et stort mindretal, enten er interneret, ikke kan komme igennem en afspærring, som er besluttet af de allierede styrker, der står i Danmark ifølge forstærkningsaftalen, eller simpelt hen er forfulgt af det danske politi eventuelt i samarbejde med de NATO-allierede, så de ikke tør møde op. Men så er det eneste rimelige at sige, at hvis det er situationen, handler kommunalbestyrelsen selvfølgelig ikke, for vi vedtager ikke love herinde, der betyder, at man sætter de folkevalgte ud af kraft. Det mener jeg i hvert tilfælde ikke er forsvarligt. Ikke desto mindre lader det til, at der er et flertal herinde, der mener, at det er fuldstændig rimeligt, at man lovgiver for sådan en situation.

(Kort bemærkning).

Henning Rasmussen (S):

Jeg vil gerne sige for det første, at jeg har ikke fantasi til at forestille mig, at vi med dette ændringsforslag legaliserer internering af danskere i en situation, hvor der er truede udsigt til krig. Det drejer dette lovforslag sig ikke om.

Op for det andet: når jeg taler om en afspærringssituation, så tænker jeg ikke på politiafspærringer i Danmark, der forhindrer lovligt valgte mennesker i at komme på arbejde. Jeg har svært ved at forestille mig den situation. Det er vist kun i fantasien, man kan forestille sig sådan en situation, i den fri fantasi.

Dernæst er den afspærringssituation, jeg forestiller mig, den, hvor Danmark ikke direkte er i krig, men hvor danske borgere, som enten er i udlandet eller i lidt fjerne dele af riget, rent faktisk ikke er i stand til at møde til et kommunalbestyrelsesmøde. Jeg siger kun som min begrundelse for at acceptere den del af indenrigsministerens lovforslag, at jeg ikke på forhånd kan udelukke, at den situation kan foreligge, og det er den, jeg tænker på, intet som helst andet af den frie fantasi, der udfolder sig fra talerstolen i øjeblikket.

(Kort bemærkning).

Birgit Fogh-Andersen (KF):

Det konservative folkeparti kan helt til slutte sig det ændringsforslag, der foreligger her, og jeg synes da ikke, vi behøver at gå så langt tilbage i historien for at finde et eksempel på, at folkevalgte ikke kunne komme ind og udøve deres gerning. Jeg husker da, at jeg sad 2½ time herude ved Marmorbroen og ikke kunne komme ind i folketinget. Hvorfor skulle sådan noget ikke kunne ske igen, i særdeleshed i en krigssituation?

(Kort bemærkning).

Anne Grete Holmsgård (VS):

Jeg vil godt sige til hr. Henning Rasmussen, at det er rigtigt nok, at disse bestemmelser ikke direkte legaliserer, sådan som teksten ser ud, en internering. Det, de gør, er, at de siger, indirekte i hvert tilfælde, at hvis der kommer en internering, vil vi alligevel kunne handle i kommunalbestyrelserne, nemlig ved at handle hen over hovedet på dem, der er interneret, eller dem, der er tvunget ud i en eller anden illegalitet, fordi vi simpelt hen blæser på, at de ikke kan komme til stede i kommunalbestyrelsen, og så overlader vi det til økonomiudvalget eller, hvis der nu skulle være nogle blandt økonomiudvalgets medlemmer, der også er kommet i klemme på grund af situationen, til borgmesteren. Det vil sige, at man allerede nu forudser, at en sådan situation kan være mulig, og ved at vedtage disse bestemmelser accepterer man den også, og det finder jeg simpelt hen rystende at man vil være med til.

Det er da klart nok, at man aldrig kan gardere sig fuldstændig imod, at der er nogle, der vil tiltage sig den magt, der består i at internere andre, det kunne man heller ikke under anden verdenskrig, men man bør dog vel som det mindste lære af historien og så sige: vi vedtager ikke den slags udemokratiske regler herhjemme. For det er udemokratisk at indføje en paragraf, der betyder, at man kan sætte de folkevalgte fra deres arbejde.

Så sagde hr. Henning Rasmussen, at det, han havde ment med afspærring, var nu ikke en militær afspærring eller en politiafspærring, og så kom han med det eksempel, at en dansk borger, som var kommunalbestyrelsesmedlem, var i udlandet og ikke kunne komme til stede. Ja men den situation kan man da lige så godt opleve i dag. Hvis kommu-

[Anne Grete Holmsgård]

nalbestyrelsesmedlem fru NN ikke kan komme hjem et eller andet sted fra, fordi hun har fået karantæne på grund af en eller anden sygdom, så kan hun heller ikke komme til stede. Hvad gør man så? Venter? Det vil man selvfølgelig også gøre i den anden situation. Man sætter da vel for pokker demokratiet så højt, at man venter med at indkalde kommunalbestyrelsen. Det kan i hvert tilfælde ikke være meningen, at man gør det modsatte.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi kan alle samme hjælpe hinanden ved at overholde forretningsordenen.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Jeg hæftede mig ved, at hr. Henning Rasmussen sagde, at spørgsmålet om internering var fri fantasi. Jeg tror, det var det udtryk, hr. Henning Rasmussen brugte: fri fantasi. Gid det var så vel. Hr. Henning Rasmussen er vel også opmærksom på, at der i de NATO-øvelser, der er gået under betegnelsen WINTEX/CIMEX, både dem, der foregik i 1981, og dem, der lige er afviklet her i 1985, har været iværksat af NATO-planlæggerne en planlægning, som netop indeholdt internering eller direkte eliminering af forskellige organisationer, fredsbevægelser og fagforeninger. Det har været oplyst i den engelske presse fra særdeles velunderrettede kilder vedrørende WINTEX 85, og vedrørende WINTEX 81, hvor der var tilsvarende oplysninger, beroede de på selve det drejebogsmateriale, som lå til grund for øvelsen, og som den hollandske fredsbevægelse satte sig i besiddelse af i en NATO-bunker. Planlægning af internering af personer i NATO-landene af de militære myndigheder er altså desværre, må jeg oplyse over for hr. Henning Rasmussen, ikke kun fri fantasi, men faktisk noget, der foregår i de organer, som burde være under kontrol bl.a. af dette folketing, men som rent faktisk ikke er det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Underændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen

forkastedes, idet 21 stemte for, 110 imod.

Ændringsforslag nr. 1 i betænkningen vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen forkastedes, idet 22 stemte for, 110 imod.

Ændringsforslag nr. 2 i betænkningen, § 1 med de foretagne ændringer og § 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Anden behandling af lovforslag nr. L 142:

Forslag til lov om frikommuner.

(Fremsat 30/1 85. Første behandling 5/2 85. Betænkning 25/4 85).

Der var stillet 10 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Forhandling

Henning Rasmussen (S):

Socialistisk folkeparti har stillet et ændringsforslag gående ud på, at folketinget skal vælge et 17 mands råd til at behandle og udtale sig om de godkendelser af forsøg, som efter lovforslaget skal gives af forskellige ministre. Det er et stort og efter vor mening overflødigt apparat at sætte i gang. Vi synes også, det er lidt mærkeligt, for dette af folketinget udpegede udvalg skal jo kun udtale sig over for den ansvarlige minister, der alene